

DANSK SOM FØRSTE, ANDET OG TREDJE SPROG I NORDEN

EN PILOTUNDERSØGELSE

Brynhildur Anna Ragnarsdóttir

og

Þórhildur Oddsdóttir

Danskundervisningen i Island

- Dansk/nordiske sprog er andet fremmedsprog i Island
- Dansk er på skoleskemaet fra 5./7. klasse til 10. i grundskolen og 1 – 4 semestre i gymnasiet
- Antal timer pr. uge er fra 2 – 4 i grundskolen og 3 – 6 i gymnasiet
- Myten om at børn og unge ikke vil lære dansk
- Mangel på undersøgelser af dansk og danskundervisningen i islandske skoler
- Mangel på undersøgelser om dansk som skolefag i nabolandene

Undersøgelsen

- **Formål:**

- at afprøve spørgeskemaer i Island for videreudvikling i samarbejdsgruppen.
- at gentage undersøgelserne med deltagelse af grundskolens afgangsklasse efteråret 2014

- **To parallelle undersøgelser:**

- A) elever og B) lærere

- **Antal deltagere i spørgeskemaundersøgelse A**

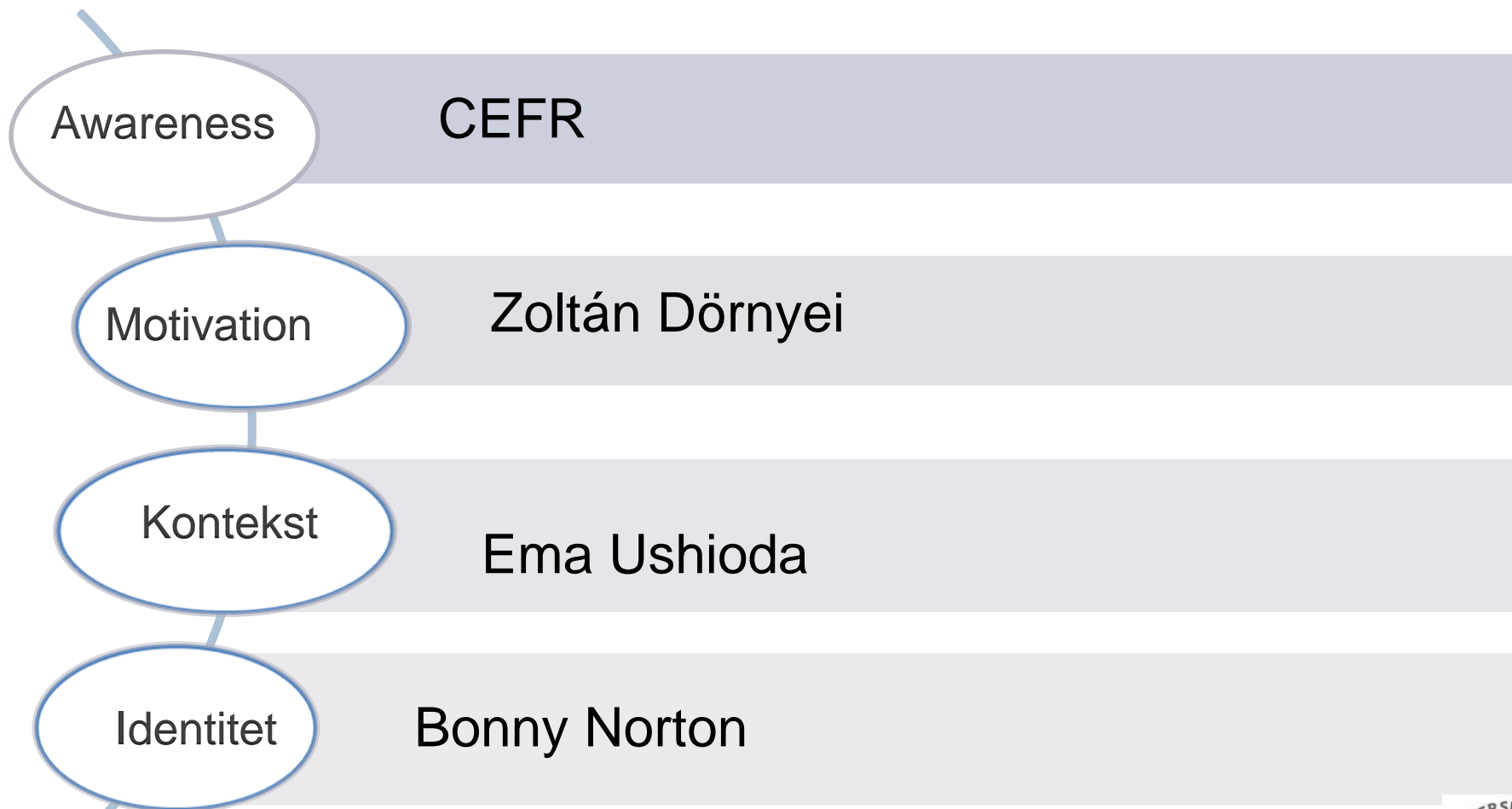
- 120 elever i 9.klasse (grundskolens næstsidste år) på 10 skoler
- 12 elever fra hver skole – 6 piger og 6 drenge
- udsendt til 12 skoler - svarprocent: 83,3%

- **Antal deltagere i spørgeskemaundersøgelse B**

- 22 lærere i 9. klasse fra skoler i hovedstadsområdet og provinsen
- udsendt til 30 lærere - svarprocent: 73%

Teoretisk baggrund

Awareness

Lærnerens eksplicitte (conscious) awareness om indlæringens processer og kontent, dvs. awareness omkring indlæring af sproget som process og af sprogbrugens kulturelle dimensioner i forskellige kontekster. Viljo Kohonen, 2004

- **Awareness omkring sprogindlæring**

- det eleverne synes er vigtigst at mestre
- de indlæringsmåder eleverne rangerer højest
- det eleverne synes at der er mest fokus på i undervisningen
- de opgavetyper synes at de får mest/mindst ud af i undervisningen
- det fokus eleverne synes at de får mest/mindst ud af i undervisningen
- beslægtethed mellem dansk og islandsk sprog

- **Awareness omkring kulturelle dimensioner**

- elevernes viden om nordiske forfattere, musikere, film og tv programmer
- førstehåndserfaring om de nordiske lande og kulturer

Motivation

Det ideelle L2-selv

kan inkludere integrative motiver – lærerens psykologiske og følelsesmæssige identifikation med sprogsamfundet, Dörnyei, 2009, s. 29 (Enjoyment – liking)

- familie og venner; venskabsnationer; sprogenes beslægtethed; adgang til norsk og svensk; rejser

Burde L2-selv

eksterne instrumentale motiver og er drevet af andres håb og forventninger til personen, Dörnyei, 2009, s. 29 (Pressure)

- obligatorisk fag i skolen
- har boet i Danmark og har venner
- kender danskere i Island

Mulige L2-self (Personal Goals)

ønsker om at kunne mestre sproget i forbindelse med at lytte og forstå, udtrykke sig mundtligt, læse og skrive, at have adgang til kulturelle oplevelser, Dörnyei, 2009, s. 29

- arbejde i fremtiden, professionel idræt
- studere, emigrere

Undervisningens kontekst

Students in traditional communicative classrooms seem to be unable or unwilling to „speak as themselves“ (Legenhausen, 1999: 181) when invited to converse with one another – in contrast to students that socialised in the autonomous learning environment, engage their own motivation, personal interests and identities in their conversations (Ushioda, 2009: 224).

- Elevernes ønsker om fokus i undervisningen er baseret på deres awareness om og deres praktiske erfaring med sprogets nytte i sociale situationer.
- Det er elevernes erfaring, at de kompetencer som har størst nytteværdi for dem, nedprioriteres i undervisningen.
- Eleverne er vant til at være aktive/proaktive i deres indlæring af engelsk som modsætning til en lærebogsbaseret, lærerstyret undervisning.
- Engelsk i omgivelserne fodrer deres nysgerrighed og motivation, hvilket ikke er tilfældet, når det gælder dansk.

Identitet

Undervisningens investeringsværdi versus elevernes motivation og forventninger (Norton, 2000, s. 4)

- uoverensstemmelse mellem udtrykte ønsker om „*at forstå når en dansker taler*“ (L2-selv) og deres udtrykte erfaring af undervisningen
- eleverne ønsker kontekstuelle aspekter i deres læringssituation og aktiviteter – „*ikke bog*“, fx lærebog
- de føler sig presset og deltager ikke i undervisningen

Transfer af den autonome erfaring af at lære fremmedsprog, hvor eleverne opfordres til at udvikle og udtrykke deres egen identitet gennem målsproget – „*to be and become themselves.*“ (Ushioda, 2009, s.223)

- undervisningens underholdningsværdi
- de vil lære andre sprog ligesom de har lært engelsk
- gamification, konkurrence, audio-visual, mundtlighed

Lærernes opfattelse af elevernes kompetence til at kommunikere:

Likert scale 1 - 5

Trin	Mundtligt med danskere	Mundtligt med nordboere	Skriftligt med danskere	Skriftligt med nordboere	Trygge ved at bruge sproget	Mulig fremtid i Norden
5	2	1	2	1	0	7
4	2	3	9	4	2	5
3	12	5	10	9	14	7
2	6	8	1	4	6	2
1	0	1	0	0	0	1
Ø	0	4	0	4	0	0
N=22						

Lærernes opfattelse - elevernes kompetencer

ifølge islandsk læseplan for grundskolen

Trin, if. læseplanen	Lytte	Læse	Samtale	Fortælle	Skrive	Kulturel kompetence	Learning to Learn
3	2	4	0	0	4	4	2
2	16	16	8	12	14	14	17
1	2	0	12	8	2	2	1
Ø	2	2	2	2	2	2	2
N = 22							

Lærernes opfattelse af elever, skolesamfundets og forældrenes holdning til:

Likert scale 1 – 5

	Danmark/ danskere	Norden/ nordboere	Dansk som skolefag	Dansk – brugsværdi	Engelsk som skolefag	Engelsk - brugsværdi
Elever	4,15	3,86	3,09	2,73	4,48	4,81
Skolesamf	4,00	4,52	4,05	3,86	4,45	4,65
Forældre	3,84	3,84	3,10	3,28	4,63	4,74
Average/ snit	4,00	4,07	3,41	3,29	4,52	4,73
N= 22						

Udfordringer i danskundervisningen

- **Aktivere** eleverne til mundtlig produktion (15)
- **Motivere** eleverne til positiv holdning til faget (14)
- **Broen** mellem klasseværelsets micro-kontekst og samfundets kontekst er ikke synlig

- **Ydre forhold**
 - konflikt mellem offentlig policy og praksis
 - nedprioritering af faget i forhold til norsk og svensk
 - manglende kontekst i samfundet

Undersøgelsen understreger

- den paradoksale situation
 - at elever og lærere er bevidste om, hvor vigtigt det er at beherske mundtlig kommunikation på dansk
 - at elever vil blive bedre til at tale og forstå dansk talesprog
 - lærere vil at eleverne bliver bedre til at tale og forstå dansk talesprog
- elevernes identification med de nordiske
 - elever er (godt) bevidste om og generelt positivt indstillede over for det danske/nordiske; lande, folk og kultur
- danskfagets status
 - dansk som skolefag har lavere status end engelsk
 - dansk har lavere nytteværdi end engelsk

Undersøgelsen påpeger mulige konflikter mellem

- elevers og læreres forventninger til fokus i undervisningen og læseplanens learning outcomes
- lærernes opfattelse af elevernes kompetencer og læseplanens forventninger
- dansk som skolefag og dansk i kulturel og personlig (kommunikativ) kontekst
- anvendte arbejdsmetoder og elevernes motivation og deltagelse i danskundervisningen
 - elever som “persons-in-context” vil vise deres “personal power and personality” i mundtlig kommunikation med andre dansktalende
 - dansk som skolefag og elevernes globale erfaring med sprogindlæring

Referencer

Council of Europe. (2001). *The Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment*.

Delsing, L-O. og Ákeson, K.L.(2005). *Håller språket ihop i Norden?*

Dörnyei, Z. (2009). "The L2 motivational self system". I: Z. Dörnyei og E. Ushioda (red): *Motivation, language Identity and the L2 Self*. Bristol: Multilingual Matters.

Jeeves, A. (2013). "The relevance of English language instruction in a changing linguistic environment in Iceland: The L2 self of young Icelanders". I . Piller, I (red): *Multilingual. Journal of Cross-Cultural and Interlanguage Communication*. De Gruyter Mouton.

Kolstrup, K.L. (2013). "Det ideelle selv og motivaton i andetsproglæringen". I *Sprogforum nr. 57*. Aarhus Universitetsforlag.

Legenhausen, L. (1999) Autonomous and traditional learners compared: The impact of classroom culture and attitudes and communicative behaviour. I C. Edelhoff and R. Weskamp (eds *Autonomes Fremdsprachlernen* (pp. 166 – 182). Ismaning: Hueber.

Mennta- og menningarmálaráðuneyti. (2013). *Aðalnámskrá grunnskóla*. (National læseplan for grundskolen)

Norton. B. (2013). *Identiy and Langage learning. Extending the Conversation*. 2nd Edition. Bristol: Multilingual Matters.

Ushioda, E. (2009). "A person-in-context relational view of emergent motivation, self and identity". I: Z. Dörnyei og E. Ushioda (red): *Motivation, language Identity and the L2 Self*. Bristol: Multilingual Matters.

